

מעדני אשר

פרשת ויקהל – פרה – שנת תשפ"ה – גליון תתרמ"א
שנת 22 לממלכת התורה מעדני אשר

שאלות והקידות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

מי שיש לו מכשירים אוטומטיות שמוכרים פחיות או סגריות האם מותרים להשאיר את זה בשבת פתוח?

יש לחקור מי שיש לו מכשירים אוטומטים שמוכרים פחיות או סגריות והם במקום שיש שם נכרים האם מותר ליהנות מהכסף שנכנס בשבת או דילמא אסור משום שכר שבת

הנה בשו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן כ"ח כתב מה שאני חושש הוא במעמיד מכונה שעובדת מאלה בשבת והוא מרויח ממש על ידה דזה לכאורה בגדר שכר שבת, וידוע דשכר שבת אסור אפילו אין כאן מעשה איסור שבת כלל, כמו דמבואר כתובות ס"ד ע"א דהמורד על אשתו אין מוסיפין על כתובתה גם על שבת משום דמחזי כשכר שבת, ובש"ע סימן רמ"ג ובכמה מקומות דמוכח אפילו אינו עושה מעשה כלל גם מעשה היתר, ועל כן אסרתי להעמיד מוכנת כביסה או כאילו שיש להם בתחנת רכבת מכוונות לסוגריות דסוף סוף רווח שבת נוטל.

ובשו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן ל"ד כתב שמותר ע"פ מה שכתב בשו"ת נודע ביהודה תנינא אור"ח סימן כ"ו לענין שכר המקוואות מי שטובל רק בשבת דלכן מותר שהרי שכר העצים ודאי מותר, אטו מי שלוקח דבר מחבירו בשבת לא יפרע לו בחול, וא"כ רשאי ליטול שכרו בהבלעה עם שכר העצים, א"כ הכא שייך נמי כל זה שמשלם על שכירת המכונה והחזקת המקום ולמסקנא שם משמע דנמי אוסר רק כשיש כמה תנאים מותר.

איך מותר לתת מתנות לילדים בחברת תהילים בשבת הרי הוא שכר שבת?

יש להקשות: איך מותר לתת לילדים מתקנים בשבת בעבור אמירת תהילים הא הוא שכר שבת

הנה באשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש אור"ח סימן ש"ו הקשה על מה שמכו לתת מתנות בעבור אמירת תהילים לחולה בשבת הא הוא שכר שבת.

וכתב: דלכן עדיף שיאמרו נמי קצת תהילים במוצאי שבת.

אבל העולם אינם נוהגים כן: ונראה דסמכו על זה דלדבר מצוה מותר לקחת שכר שבת, מעדני אשר.

יש לתרץ: דזה לא שכר שבת זה רק דרבון, ועוד דכל כסף שאין יכולים לתבוע לא מהרי שכר שבת.

איך מותר לבית מלון של יהודים לקחת כסף על לינה בשבת הרי אסור לקחת שכר שבת?

בפרשתן ל"ה ב' וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו'

קימ"ל אור"ח סימן ש"ו ס"ק ד' השוכר את הפועל לשמור זרעים או דבר אחר אינו נותן לו שכר שבת, משום דאסור ליטול שכר שבת, אבל אם היה שכיר שבוע שכיר חודש שכיר שנה נותן לו שכר שבת, דע"י הבלעה מותר.

ובמגן אברהם שם ס"ק ז' כתב דגם במשכיר חדר לחבירו לשבת אסור לקבל שכר

יש להקשות: על מה שמכו בתי מלון של יהודים שנוטלים שכר עבור לינת שבת הרי הוא שכר שבת, כך מקשה המהרש"ם בדעת תורה אור"ח סימן ש"ו ס"ק ד', וכן בשו"ת מהרש"ג חלק ב' סימן

איכא כמה תרוצים

א. כיון שיש בזה מצוות הכנסת אורחים, ולצורך מצוה מבואר בסעיף ה' שיש מי שמתיר ליטול שכר שבת, וקימ"ל כדעה זו להקל כך מבואר באור"ח סימן תקפ"ה ס"ק ה' ובמחצית השקל, לפי הנ"ל אתי שפיר שמותר ליטול שכר בעבור הלינה, כך תירץ המהרש"ם בספרו דעת תורה אור"ח סימן ש"ו ס"ק ד'.

יש לתמוה על היתר זה: שהרי אם נוטל שכר לא חשיב מצוות הכנסת אורחים, וכמו שכתב המגן אברהם אור"ח סימן ל"ח ס"ק ה' דאם עוסק במכירת תכלת לציצית כדי להשתכר לא חשיב עוסק במצוה, א"כ ה"ה הכא, כך הקשה בשו"ת תשובות והנהגות חלק ב' סימן קצ"ו, ועיין שו"ת דברי ישראל חלק א' סימן צ"ט שמיישב את דברי המהרש"ם.

ועוד תמוה: דהמהרש"ם גופיה כתב על הא דכתב הרמ"א אור"ח סימן ש"ו ס"ק א' דמותר שבות לצורך אורחים, כתב דאם האורחים משלמים בעד הסעודה, אין זה בכלל כבוד האורחים, עיין שו"ת דברי משה אור"ח סימן ז' הקשה כן ע"ש מה שתיירץ.

ב. כיון שיש לו השתמשות במלון, לפני ואחרי שבת, הוא שכר ע"י הבלעה דמותר, כך תירץ בשו"ת תשובות והנהגות חלק ב' סימן קצ"ו.

ג. השכר משתלם להוצאות על החזקת נקיון המקום ובישול האוכל בימות החול והוצאות מיסים, והשכר שבת הוא בהבלעה, לכן מותר, כך תירץ בשו"ת קנין תורה חלק ג' סימן כ"ד.

ד. טוב אם יקדים לשלם לפני שבת, כיון שאין שכירות משתלמת אלא לבסוף, ובזה שהקדים לו שכרו זכה בו המשכיר והוא כמו שהחדר שלו ואין בזה משום שכר שבת, כך כתב המהרש"ג חלק ב' סימן ס', אבל זה אינו מיישב קושיא הנ"ל בדבוק מקומות משלמים אחרי שבת.

ברכת מזל טוב לדידינו

הרה"ג עזריאל ברוך

אהרנוביץ שליט"א

בית שמש

מחשובי המעירים במדור מכתבים למערכת

לרגל שמחת נישואי בתו תחי'

עב"ג הבה"ח המופלג בתויר"ש

כמר מרדכי שמעון בייגל נ"ו

מבחיירי ישיבת מחנובקה בעלזא

בנו של ידידינו

הרב יעקב יהודה שליט"א

בני ברק

יהא רעוא

שיזכה לרוות נחת דקדושה

מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידינו האחים הנדיבים

הגאון שלמה צבי גוטמן שליט"א מח"ס שו"ת דברי שלמה

הרה"ג ישראל נח גוטמן שליט"א מח"ס ממשקה ישראל למנחה

לעילוי נשמת אביהם

עמד לימין צדיק מרן בעל הדברי יציב זי"ע עשרות בשנים

הרבני החסיד משה דוד גוטמן ז"ל בן הרב שלמה ז"ל

נ.ל.ב.ע כ"ד אדר ב' תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה

ולרגל מעמד חנוכה בית הכנסת המפואר שבנו על זכרו

"בית משה דוד" דחסידי צאנז רמה ב' בית שמש

בראשות כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א יום ב' פקדי

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרה"ג יעקב מאיר דרייפוס שליט"א לונדון

לעילוי נשמת אביו

הרב מיכאל בן הרב ירמיהו ז"ל

נ.ל.ב.ע כ"ב אדר

ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב על ידי ידידנו הדגול

העומד לימין המערכת רבות בשנים

הגאון הרב אברהם מאיר שלוש שליט"א

ראב"ד חיפה

לרגל שמחת נישואי בנו

הבחור המופלג בתורה ויראת שמים

כמר אליהו דניאל נ"ו

נכד הגאון הרב אליהו סויסה שליט"א

רב ומנהל מחלקת הכשרות באשדוד לפני

עב"ג במזל טוב בת הגאון

הרב אלקנה סגנס שליט"א

ראש בית המדרש תורת שמעון

ונכדת האי גברא רבה שלוחא דרבנן

הרב אריה דרעי שליט"א

ראש וראשון לכל דבר שבקדושה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

יזכו לבנות בית נאמן בישראל

ויזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציהם

וכל אשר יעשו יצליחו

האם מותר לרופא לנסוע בשבת לאירוע

כשיודע שיש מספיק רופאים?

יש לחקור רופא או חבר הצלה שקבלו הודעה על חולה ויש תורן קבוע שיוצא לארוע וזה אירוע רגיל שהם יודעים שאין צריך עוד רופא האם יש להם איסור לנסוע או דילמא כיון דקימ"ל דלא מכל אדם, זוכה אדם להתרפאות מותר דשמא היא השליח.

הנה יש להביא ראיה שמותר: מהא דקימ"ל בש"ע יור"ד סימן של"ז ס"ק א' נתנה התורה רשות לרפאות ומצוה היא בכלל פקוח נפש היא, ואם מונע עצמו הרי זה שופך דמים ואפילו יש לו מי שירפאנו, שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות, ומבואר מדברי הש"ע שאף שיש מי שמרפא את החולה, אינו פוטר את היודע להציל ללכת לעזור, משום דלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות, א"כ חייב החבר הצלה או הרופא לנסוע בשבת.

אבל יש לדחות: דדוקא היכא דליכא איסור אז מהני סברא הנ"ל שהשני נמי יצטרך לנסוע, משא"כ היכא דעובר איסור אפשר דלא מהני סברא הנ"ל.

יש להביא ראיה דאף במקום איסור מותר: מהא דאיתא בירושלמי נדרים פרק ד' הלכה ב' מובא בר"ן נדרים מ"א ע"ב, וכן נפסק בש"ע יור"ד סימן רכ"א ס"ק ד', ובש"ך ס"ק כ', ובט"ז ס"ק כ"א דמודר הנאה מחבירו מותר לו להתרפאות אפילו אם יש רופא אחר, דלא מן הכל זוכה אדם להתרפאות, חזין להדיא דאף במקום איסור מותר משום סברא דלא מן כל זוכה אדם להתרפאות.

וכן יש להביא ראיה: מהא דכתב בשו"ת שבות יעקב ח"א סימן פ"ו ברופא אבל שנקרא לרפאות, והביא מרביתו שהתירו לילך אצל החולה לרפאות, ואפילו אם יש רופא אחר, מטעם שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות, וכתב דזה נכלל בהא דאמרין בגמ' ע"ז נ"ה ע"א שבשעה שמשגרים יסורים על האדם, משביעין אותו שלא יצא אלא ע"י רופא פלוני, וסם פלוני, ומשמע שאף באותו הסם, לא ילך המכה רק ע"י הרופא הזה שהוא יכול לרפאותו ולא אחר, לכן מוטל החיוב על השני שמא השביעו שדוקא הוא יהיה הרופא, א"כ ה"ה הכא מותר לו לנסוע אפילו שיש רופאים אחרים.

אבל בשו"ת חתם סופר יור"ד סימן של"ח דן האם מותר לכהן רופא להיכנס לבית גוסס, וכתב שם דאפילו לפוסקים דכהן אסור להיכנס לבית הגוסס מעיקר הדין, אבל משום ספק פקוח נפש מותר, אך באופן שיש רופא אחר שאינו כהן אסור, חזין דאינו מתיר כשיש רופא אחר.

ובפתחי תשובה יור"ד סימן ש"ע ס"ק א' תמה על חידוש זה: שהרי מהא דמודר הנאה שמותר לרפאותו אף שיש רופא אחר, דלא מן הכל זוכה האדם להתרפאות, חזין דמותר לעבור על איסור משום האי סברא, וכן פסק בחבורו נחלת צבי שם שמותר לכהן להיכנס לבית גוסס אף שיש שם כהן אחר מטעם סברא הנ"ל שלא מן הכל זוכה האדם להתרפאות.

יש להקשות: א"כ כל רופא יצטרך לנסוע לבית חולים בכל שבת מטעם שלא מן כל האדם זוכה להתרפאות, ואפילו יהא ספק, הא ספק פקוח נפש דוחה שבת, מעדני אשר.

נראה לתרץ: ע"פ מה שנשאל בשו"ת אגרות משה אור"ח ח"א סימן קל"א מרופא אחד שיש לו משמרת קבוע בבית החולים והוא גר רחוק מבית החולים האם מותר לנסוע בשבת לבית החולים כיון שבדאי יש שם משך השבת חולים מסוכנים, והסיק שם לאסור, מאחר שיש רופאים אחרים הקבועים שם בלאו הכי אסור לו לנסוע ולחלל את השבת, ואע"ג דקימ"ל דלא מן הכל זוכה אדם להתרפאות, היינו דווקא כשקראו לרופא לרפאות חולה, אסור לו להשתמש מלרפאות בטענה שיש רופא אחר, דלא מן הכל זוכה אדם להתרפאות, אבל כשיש רופא אחר ולא קראו לו במיוחד אסור לחלל שבת עבור זה, חזין מדבריו דוקא כשקוראים לו מותר.

וכן פסק הגר"י אלישיב זצ"ל בקובץ בשבילי הרפואה שיצא לאור ע"י בית חולים לניאדו שנשאל מרופא אחד, שהרבה פעמים באמצע אכילתו ומנוחתו, קוראים לו לרפאות החולה, אם חייב לנסוע כיון שיש רופאים אחרים, והשיב שם שלא בכל התורה אמרין להאי כללא שלא מן הכל זוכה אדם להתרפאות, וראיה שהרי פסקין בש"ע יור"ד סימן רמ"א ס"ק ג' שאם היה קוץ תחוב לאביו, לא יוציאנו שמא יבא לעשות חבורה, ולמה לא התירו מטעם שלא מן כל אדם זוכה להתרפאות, וע"כ דלא אמרין כלל זה אלא כשהחולה לפניו ולא כשאין החולה בפניו, א"כ לפי זה נראה שאסור לו לנסוע, וזה דווקא אם יודע שלא יצטרכו אותו, אבל אם יש ספק שמא יצטרכו אותו מותר, דהויא בכלל ספק פקוח נפש שנמי דוחה שבת.

מדוע היה צריך שיהא לבהמות חכמה כדי לסייע למלאכת

המשכן?

בפרשת ל"א ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה לדעת לעשות את כל מלאכת עבודת הקודש לכל אשר ציוה ה'.

איתא במדרש דמהא דכתוב "בהמה" דרשינן שאפילו בבהמה נתנה חכמה למלאכת המשכן.

יש להקשות: מדוע היה צריך שיהא חכמה לבהמות למלאכת המשכן, כך מקשה החתם סופר, וכן הכתב סופר, וכן בחדושי הרי"ם, וכן השל"ה בפרשת שמני.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שפירש רש"י לעיל ל"ה כ"ז ט"ו את העיזים, היא היתה אמנות יתירה שמעל גבי העיזים ט"ו אותה, ובדאי דבר זה קשה לטוות מן בהמה בעל כרחא של בהמה שמתנוונעת ודוחפת ומבטלת ממלאכה, וגם הא איכא צער בעלי חיים, אלא שנתן ה' חכמה בבהמה שנתרצו לכך, על דרך שאמרו בגמ' ב"מ פ"ה בהאי עגלא שרץ אחר רבינו הקדוש כדי שישחטנה ויאכל ממנה, והיינו נתן חכמה אפילו בבהמה, כך תירץ הכתב סופר בפרשתו.

ב. דבזה ניכר שהש"ת נתן בחכמים חכמתם ולא מטבעם, שע"י שנתחדש בבהמתם חכמה כחמורו של פנחס בן יאיר, מזה ניכר כי נתן ה' חכמה ותבונה, בהמה, ע"י הבהמה ניכר דבר זה, כך תירץ בחתם סופר בפרשתו.

ג. אין הכוונה לבהמה ממש אלא הכוונה שאפי' חלק הבהמיות שבאדם גם נתעלה להביא נדבה למשכן, כך תירץ בשם משמואל פרשת ויחי.

וכן כתב בחדושי הרי"ם בפרשתו דזה קאי על עניי הדעת שבשעת מלאכת המשכן נתרוממו.

ד. עפ"י המבואר בירושלמי דיש מין זהב שהיו חותכים אותו כזיתים וטחים אותו בבצק ומאכילים אותו לנעמיות [בת יענה] והן היו מסננות אותו בזכות מערכת העיכול החזקה שיש להן, וכך הפך הזהב להיות זהב מזקק, ומאחר שתנאי במלאכת המשכן הוא עשייתו לשם שמים כפי שנאמר ועשו לי מקדש לי לשמי, צריכה אף הנעמיות לכאורה לעכל את הזהב לשם שמים, ואיך יתכן שלבעל חיים תהיה בינה לעשות משהו לשם שמים, משום כך נתן הקב"ה בבהמות חכמה בינה ודעת, המאפשרת להן לסייע במלאכת המשכן ולעשות את תפקידן לשם שמים, כך תירץ בספר טעמא דקרא להגר"ח קניבסקי זצ"ל.

מדוע הכריזו שלא יביאו בגלל שהיה מספיק

מה החרדה הגדולה אם יביאו עוד?

יש להקשות: מדוע הכריזו שלא יביאו אחרי שהיה מספיק, מה החרדה גדולה שיהא קצת בקופה של בית המקדש, כך מקשה הרמב"ן בפרשתו, וכן בכלי יקר, וכן באור החיים הקדוש, וכן בכתב סופר, וכן במשך חכמה, וכן בבנין אריאל, וכן בחדושי הרי"ם, וכן בהדרש והעיון

איכא כמה תרוצים

א. להודיע שבח של המנהיגים שלא היו רוצים להטריח את הציבור בחינם, כך תירץ בחתם סופר בשם הרמב"ן.

ב. דאם יזמינו אותם למלאכת הקודש תו הוי הזמנה מילתא, ואפילו למאן דאמר הזמנה לאו מילתא הוא, דוקא במשמי קדושה, הא בקדושה עצמה כמו רצועות, הזמנה מילתא, כמו שכתבו הפוסקים דילפינן מעגלה ערופה. לכן אפילו בבתייהם לא יעשו במלאכה, כך תירץ במשך חכמה בפרשתו, וכן בבנין אריאל

ג. כיון שיהיה מן המותר אי אפשר שלא ישאר חפץ של איזה אדם שלא יצטרך למלאכה ועל זה דאגו, כי אם חפציו של איזה אדם ישאר מימלא זה לבו נשבר בקרבו כל ימיו שלא זכה להשתתף במלאכת המשכן ונדבתו נשאר ולא נצטרך על כן רצו שלא ישאר שום דבר ויהיה לכל אחד שייכות במקדש ולא יהיה שום אחד נפרד ח"ו ולכן העבירו קול במחנה, וזה פירוש היתה דים והותר שבאמת היה מותר רק שנעשה נס שהיה דיים ונצרך הכל, כך תירץ בחדושי הרי"ם בפרשתו, וכן כתב באור החיים הקדוש.

ד. שלא יתקלקל הנותר שיהא מונח הרבה זמן דזה קאי על הדברים שעשו דהיינו המטווה וכדומה ולא על הכסף, כך תירץ באור החיים הקדוש.

חשוב כהלכה

מדור זה נדבג ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי ויסקינד הגר שליט"א - מנהגן

חשיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה | כל ההלכות הם משו"מ וחשונה ברורה

ידיעת עניני הפרשה-ויקהל

א] יל"ע בסעודת שבת כשאדם מכוי לתענוג עצמו אם מקיים בזה מצוה?

ב] חידה. האכילה בשבת למה היא דומה?

ג] האם אכילת דגים בשבת היא מן התורה?

ד] יש לעיין. האם בבישול לאיבוד יש איסור בישול?

ה] חידה. מה הסיבה שאדם מרגיש כבודות במוצ"ש?

ו] יש לעיין. בפסוק את המשכן את אהלו ואת מכסהו את קרסיו ואת קרשיו את בריחו את עמדיו ואת אדניו, בענין אימתי כתיב את ואימתי כתיב ואת?

ידיעת הלכות שבת

ז] מלאכה לפני שקיעה, שיש, כשעה לפני שקיעת החמה, נוצרה בבית משפ' באום סתימה בשני הכיורים במטבח. הרב באום לא הצליח לפתוח את הסתימה עם 'פומפה' ביתית, ולכן הזמין אינסטלטור שיפתח את הסתימה. מקרה זהה קרה בבית משפחת גרין וגם הרב גרין הזמין אינסטלטור. האינסטלטורים הגיעו 45 דקות לפני השקיעה וסיימו עבודתם 35 דקות לפני השקיעה. לרב באום היה מותר להזמין את האינסטלטור ומותר היה לו לעשות את העבודה, והרב גרין, נכון היה שלא יזמין את האינסטלטור, ולא אינסטלטור חשש איסור בעבודתו. מדוע? (האינסטלטורים עשו את אותה עבודה, והיו שכנים של משפחות גרין ובאום).

ח] טלטול כלי שמלאכתו לאיסור. הרב דויטש לקח בשבת בטעות מברג (כלי שמלאכתו לאיסור) שהיה מונח על שידה בחדר השינה שלו. האם מותר לו ללכת עם המברג בידו לארון הכלים הנמצא בחדר אחר ולהניחו שם?

ט] הולדת ריח. הרב קליין נוהג להביא לביתו בכל ליל שבת הדסים כדי לברך עליהם לפני הקידוש "בורא עצי בשמים". האם מותר לרב קליין לשפשף את ההדסים כדי לחזק את הריח היוצא מהם? האם מותר לו, כדי לחזק את הריח, לחתוך/לשבור את ענפי ההדסים לשניים, ביד? עם סכין?

י] הבדלה. הרב יעקב ישראל עשה הבדלה בביתו במוצ"ש, לאחר ברכת בורא פרי הגפן, לקח את הבשמים בידו ואז קרו המקרים הבאים כשרצה לברך על הבשמים שבידו: א. התכוון בעת אמירת השם ומלכות לברך על הבשמים ונכשל בלשונו וברך 'בורא מאורי האש'. מה הדין אם תקן את עצמו תוך כדי דיבור לבורא מיני בשמים, ומה הדין אם לא תקן את עצמו? ב. התכוון בעת אמירת השם ומלכות לומר 'בורא מאורי האש' וסיים 'בורא מאורי האש'. מה הדין אם תקן את עצמו תוך כדי דיבור לבורא מיני בשמים ומה הדין אם לא תקן את עצמו? ג. האם התיקון שמתקן המברך את עצמו הוא לכתחילה או רק בדיעבד?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, יהיה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה יבדוק תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמ"כ שם מלא, כולל/ישיבה. ועיר וטלפון וכמ"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 - 9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעזרי' לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג.

הארות והערות ניתן לשלוח לחבר הרב אשר אנשיל שחודק שליט"א
053-3166560 | 0533166560@GMAIL.COM

על מה סמכו להוריד מהשולחן בשבת עצמות וקליפות של פיצוחים

הרי זה מוקצה?

הנה בש"ת תשורת שי ח"ב סי' קפ"ו נשאל תמהתי על מה שנוהגין היתר בשבת להסיר מן השלחן הקערות עם עצמות אף שאין עליהם מאכל כלל ואין ראוי אף לכלבים, ולכאורה אין להתיר רק בצריך למקומו, וא"כ היכא שאפשר לנער על הארץ או אף על השלחן ואין צריך למקום ההוא לא יהא רשאי לטלטל, ומאי שנא משוכח מעות על הכר דמפורש בסימן ש"ט ס"ד דצריך דוקא לנער ולא לטלטל, וגם כשמביאין קערה עם אגוזים על השלחן ואוכלין מקצת קמח וזורקין הקליפין בחזרה להקערה אף שעדיין יש גם אגוזים מדוע יהא מותר לטלטל, ומאי שנא ממה דאיתא סימן ש"ט ס"ג לענין כלכלה מלאה פירות ואבן בתוכה דצריך לנער דוקא, ואף דהמג"א סימן ש"ח סקכ"א מחלק להיתרא וכתב שאני הכא דהם בטלים לגבי פת, לא זכיתי להבין מדוע לא נימא דהאבן בטל לגבי הפירות.

והשיב בתשורת שי: מענין טלטול העצמות יש להמליץ דסתם עצמות ראויין לכלבים, זולת כשידוע בודאי שאין ראויין לכלבים וכדמוכח מלשון הברייתא שבת קכ"ח מטלטלין העצמות מפני שהן ראויין למאכל כלבים, וכן משמע מלשון הרמב"ם פכ"ו מהלכות שבת ה"ז שכתב העצמות מפני שהן מאכל לכלבים ובקליפין וגרעינין הראויין למאכל בהמה, וכן בש"ע סימן ש"ח סכ"ז בעצמות כתב שראוי לכלבים וקליפין וכו', אבל אם אין הקליפין ראויין וכו' מדהתחיל בעצמות וקליפין וסיים רק בקליפין אם אין ראויין, משמע דשאני עצמות דסתמן ראויין משא"כ בקליפין.

ועוד כשהעצמות בקערה על השלחן גם כשאין ראויין לכלבים יש לומר דסמכו על דעת רש"י דסבירא להו שבת קמ"ג דלבית הלל ורבי שמעון מותר, וביאר במגניי שלמה טעמו, משום דהן כגרף של רעי, ותירץ בזה קושית התוס' בטוב טעם ודעת, וכתב שם דעצמות שאין ראויין לכלבים וגרעינין וקליפין המונחין על השלחן מותר להגביהן בעצמן מפני שהם כגרף של רעי.

ובשלטי הגבורים ס"פ נוטל דלאחר שכתב דדברי רש"י תמוהין כתב אפשר כי על דברי רש"י סמכו האידנא לטלטל טלטול גמור קליפי אגוזים ושקדים ובטנים הקשים שאינן ראויין לאכילה כלל לא לאדם ולא לבהמה עיין שם, הרי דאף דלא נחית לדברי המגניי שלמה כתב דסמכו האידנא על דברי רש"י.

וכן בתוספת שבת סימן ש"ח ס"ק ע"ז כתב ומה שנוהגין עתה לטלטל קליפי אגוזים עיין בשלטי הגבורים.

גם האליה רבה הביא דברי השלטי הגבורים אלא שכתב דהב"ח כתב דרש"י מודה למסקנת הש"ס דב"ה מקילין דמירי בעצמות הראויין לכלבים עיין שם בב"ח.

וידידי היקר הגאון המפורסם רבי אברהם שטגליץ שליט"א מרבני המערכת וחבר בד"ץ ביתר ורבה של קהילת צאנז ביתר העיר לי שאם הגרעינים נמצאים במקום שאין נמצאים שם עוד בשבת וזה כבר לא גרף של רעי אסור לטלטל אותם.

איך מותר ליטול מי נטילה בתוך כלי בשבת

הרי מבטל כלי מהיכנו?

קימ"ל אור"ח סימן רס"ה דאסור לבטל כלי מהיכנו בשבת, ואסור להכניס דבר מוקצה לכלי בשבת משום שמבטל שמוש, ועובר או משום בונה או סותר עיין תוס' שבת מ"ז ע"א.

יש להקשות: א"כ איך אנו נוטלים נטילת ידים שחרית בשבת, הרי המים אינם ראויים לכולם, א"כ כשנוטל לתוך הכלי מבטלו שלא יהא ראוי לטלטלו.

איכא כמה תרוצים

א. כיון דמצד עצמו ראוי המים לא מקרי מבטל כלי מהיכנו כך תירץ בבאור הלכה סימן של"ח.

ב. כיון דראוי לנקות האסלה זה בית הכסא א"כ הוא המים ראוי, ואע"פ שאסור ליהנות ממי נטילה כמבואר אור"ח סימן ד' ס"ק ט' ה"מ לתת לפני בהמתו אבל לנקות בית הכסא מותר כמבואר בשו"ת שמלת חיים סימן כ"ד כך תירץ הגר"ש אלישיב זצ"ל.

ג. ע"פ מה שכתב בשפת אמת שבת מ"ב ע"ב שכלי שמייוחד לדבר שאינו ראוי לא מקרי שמבטלו לפי זה אתי שפיר דהכלי של מי נטילה מיוחד לכך, ולכן לא הוי מבטל כלי מהיכנו, מעדני אשר.
